

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР БОРАИ ТАҲСИЛОТИ ИБТИДОИИ КАСБӢ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2003, №4, мод. 151; с. 2007, №7, мод. 696; с. 2009, № 3, мод. 84; с. 2012, №7, мод. 718; с. 2014, №7, қ.2, мод. 424) (Қонуни ҚТ аз 30.07.2007 № 334, аз 26.03.2009 № 491, аз 03.07.2012 № 868, аз 26.07.2014 № 1127, аз 28.08.2017 № 1463, аз 29.01.2021 № 1765)

Қонуни мазкур асосҳои ҳуқуқӣ, ташкилӣ ва иқтисодии таҳсилоти ибтидоии касбиро муайян намуда, фаъолияти субъектҳои сохторҳои таълимию истеҳсолии Ҷумҳурии Тоҷикистонро, ки ба таъмини ҳуқуқи шаҳрвандон ҳангоми гирифтани касб, тайёр намудан, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси кадрҳо дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ равона карда шудаанд, танзим менамояд (Қонун аз 30.07.07с. № 334).

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- маълумоти ибтидоии касбӣ - қонеғгардонии мақсадноки талаботи шаҳрвандон тавассути таълим, ки қисмҳои таркибии он метавонанд таълими кадрҳо, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси шаҳрвандоне бошанд, ки маълумоти ибтидоии касбӣ надоранд;
- муассисаи таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ - муассисае, ки дар раванди таълим як ё якчанд барномаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбиро амалӣ намуда, таълим ва тарбияи хонандагонро таъмин менамояд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);
- қормандони муҳандисию педагогӣ - шахсони дорои таҳсилоти дахлдоре, ки дар асоси касбӣ ба таълиму тарбияи хонандагон дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ машғуланд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);
- таҳассус - дараҷаи касбие, ки дар раванди таҳсилоти ибтидоии касбӣ хонанда аз худ намуда, он бо ҳуҷҷати намунаи давлатии таҳсилоти ибтидоии касбӣ тасдиқ карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Моддаи 2. Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи маълумоти ибтидоии касбӣ

Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи маълумоти ибтидоии касбӣ ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст, иборат мешавад (Қонуни ҚТ аз 29.01.2021 № 1765).

Моддаи 3. Самтҳои сиёсати давлатӣ дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ

- Ҷумҳурии Тоҷикистон соҳаи маълумоти ибтидоии касбиро афзалиятнок эълон менамояд. Самтҳои сиёсати давлатӣ дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ аз инҳо иборатанд:
- хусусияти башардустона ва демократӣ доштани таълим ва тарбия;
  - муттасилӣ ва пайдарпай;
  - дастрас будани маълумоти ибтидоии касбӣ, мутобиқшавии низоми маълумоти ибтидоии касбӣ ба сатҳ, хусусиятҳои инкишоф ва тарбияи касбии хонандагон (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);
  - хусусияти дунявӣ доштани низоми маълумоти ибтидоии касби (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);
  - хусусияти демократии давлатию ҷамъиятии идораи низоми маълумоти ибтидоии касбӣ (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);
  - дастгирии маърифатнокӣ ва истеъдод.

Дар муассисаҳои таълимии соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ, мақомоти идораи соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ ба таъсис ва фаъолияти сохторҳои ташкилии ҳизбҳои сиёсӣ ва ташкилотҳои динӣ иҷозат дода намешаванд.

Моддаи 4. Кафолатҳои давлатӣ дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ

Бо мақсади амалӣ намудани сиёсати давлатӣ дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ ва тайёрии касбӣ давлат ба шаҳрвандоне, ки маълумоти умумии асосӣ ё маълумоти миёнаи умумиро гирифтаанд, ҳуқуқи гирифтани маълумоти ибтидоии касбиро кафолат медиҳад.

Дар муассисаҳои таълимии давлатӣ мутобиқи талаботи стандарти давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ба шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон кафолати бепул гирифтани маълумоти касбӣ дода мешавад, агар шаҳрванд сатҳи маълумоти мазкурро бори аввал гирад. Хонандагони ятим метавонанд касбӣ дуҷуми маълумоти ибтидоии касбиро бепул гиранд.

Ба шаҳрвадони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои интихоби озодонаи муассисаи таълимӣ, инчунин шаклҳои гирифтани маълумоти ибтидоии касбӣ кафолат дода мешавад.

Моддаи 5. Оинномаи муассисаи таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ

Оинномаи муассисаи таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ дар маҷлиси умумии муҳандисону педагогҳои муассисаи таълими қабул ва аз ҷониби муассис тасдиқ карда мешавад.

Дар оинномаи муассисаи таълими бо тартиби ҳатмӣ: ном, маҳалли ҷойгиршавӣ (суроғаи ҳуқуқӣ ва воқеӣ), вазъи ҳуқуқии муассисаи таълимӣ, муассис, шакли ташкилию ҳуқуқии муассисаи таълимӣ, мақсадҳои раванди таълим, навъ ва намудҳои барномаҳои татбиқшавандаи таълимӣ, сохтори фаъолияти молиявӣ ва хоҷагии муассисаи таълимӣ ва тартиби идораи муассисаи таълими нишон дода мешаванд (Қонуни ҶТ аз 03.07.2012 № 868).

Он қисмати оинномаи муассисаи таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ, ки бо қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим нагардидааст, аз тарафи муассисаи таълими мустақилона таҳия гардида, аз ҷониби муассис тасдиқ карда мешавад.

Ҳангоми зарурати танзими самтҳои фаъолияти дар моддаи мазкур зикргардидаи муассисаи таълими тавассути санадҳои дигари дохилии онҳо ҳамчун илова ба оинномаи муассисаи таълими бояд ба қайд гирифта шаванд.

Санадҳои дохилии муассисаи таълими муҳолифи оинномаи он буда наметавонанд.

Моддаи 5(1). Забони таҳсил

(Қонуни ҶТ аз 03.07.2012 № 868)

Забони таҳсил дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад (Қонуни ҶТ аз 03.07.2012 № 868).

БОБИ 2. НИЗОМИ ТАҲСИЛОТИ ИБТИДОИИ КАСБӢ

(Қонуни ҶТ аз 03.07.2012 № 868)

Моддаи 6. Низоми таҳсилоти ибтидоии касбӣ

(Қонуни ҶТ аз 03.07.2012 № 868)

Низоми таҳсилоти ибтидоии касбӣ аз инҳо иборат аст:

- стандарти давлатии таҳсилоти ибтидоии касбӣ;
- барномаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ;
- муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликият;
- мақомоти идораи таҳсилоти ибтидоии касбӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои (хоҷагиҳои таълимӣ-таҷрибавии) тобеи онҳо;
- хонандагон, падару модари онҳо, омӯзгорон ва дигар кормандони муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ (Қонуни ҶТ аз 03.07.2012 № 868).

Моддаи 7. Сохтори низоми таҳсилоти ибтидоии касбӣ

(Қонуни ҶТ аз 03.07.2012 № 868)

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбии зерин таъсис дода мешаванд:

- литсейҳои касбӣ-техникӣ;
- литсейҳои касбӣ;
- литсейҳои махсуси касбӣ;
- комбинатҳои таълимӣ-истеҳсолӣ;
- марказҳои таълимии калонсолони мақомоти давлатии шуғли аҳоли;
- марказҳои таълимии иҷтимоию соҳибкорӣ;
- марказҳои таълимии назди корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо (Қонуни ҶТ аз 03.07.2012 № 868).

Моддаи 8. Стандартҳои давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ

Маълумоти ибтидоии касбӣ дар доираи стандартҳои ягонаи давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ, ки аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мегарданд, амалӣ карда мешавад.

Стандартҳои давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ иборатанд аз:

- талаботи умумӣ ба барномаҳои асосии маълумоти ибтидоии касбӣ;
- талабот ба ҳадди ақали ҳатмии мундариҷаи барномаҳои асосии маълумоти ибтидоии касбӣ, ба шартҳои татбиқи онҳо, аттестатсияи ҷамъбастии ҳатмкунандагон ва сатҳи омодагии онҳо мутобиқи ҳар як касб;
- мӯҳлатҳои аз худ намудани барномаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ;
- ҳаҷми ҳадди ниҳии сарбории таълимии таълимгирандагон.

Моддаи 9. Барномаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ

(Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Барномаҳои таълимии зерини маълумоти ибтидоии касбӣ дар муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбӣ муттасил ва зина ба зина татбиқ карда мешаванд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868):

- барномаи ягонаи якҷояшудаи маълумоти умумӣ ва касбӣ дар заминаи маълумоти асосии умумӣ (синфи 9) бо мӯҳлати таҳсил то 3 сол (Қонуни ҚТ 26.07.2014 № 1127);

- маълумоти ибтидоии касбӣ дар заминаи маълумоти асосии умумӣ (синфи 9) бидуни гирифтани маълумоти миёнаи (пурраи) умумӣ бо мӯҳлати таҳсили 1 - 2 сол;

- маълумоти ибтидоии касбӣ дар заминаи маълумоти миёнаи (пурраи) умумӣ (синфи 11) бо мӯҳлати таҳсил то 2 сол (Қонуни ҚТ 26.07.2014 № 1127);

- тайёрии касбӣ, маълумоти иловагии касбӣ, аз ҷумла бозомӯзӣ ва тақмили ихтисос бо мӯҳлати таҳсили то 1 сол.

Хориҷ карда шуд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Хориҷ карда шуд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Барномаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ метавонанд зина ба зина сохта шаванд. Баробари ба охир расидани ҳар як зина имтиҳоноти хатмкунӣ пешбинӣ шудааст, ки супоридани онҳо ба хонанда ҳуқуқ медиҳад, ҳуҷҷати намунаи давлатиро гирад ва тибқи таҳассусӣ дар давраи таҳсили ҳар як зина гирифтааш кор кунад.

Бо хоҳиши худ хонанда метавонад таҳсилро дар зинаҳои минбаъда идома диҳад. Дар ҳар як зинаи минбаъдаи таҳсил хонанда донишҳои махсус, маҳорату малакаи сатҳи нисбатан баландтари касб ва таҳассусро соҳиб мешавад. Ихтисори мӯҳлатҳои таълим аз рӯи зинаҳо низ иҷозат дода мешавад.

Шахсони ҳуҷҷатҳои намунаи давлатии маълумоти ибтидоии касбиро соҳибгардида, инчунин барномаҳои маълумоти ибтидоӣ ва миёнаро омӯхта ҳуқуқ доранд аз рӯи барномаҳои кӯтоҳмуддат дар муассисаҳои маълумоти миёнаи касбӣ ва маълумоти олии касбӣ мутобиқи намуни тайёрии касбӣ таҳсил намоянд.

Шахсони соҳиби ҳуҷҷатҳои намунаи давлатии таҳсилоти ибтидоии касбӣ, инчунин барномаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбиро азхуднамуда ҳуқуқ доранд дар зинаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ ва олии касбӣ дар асоси барномаҳои кӯтоҳмуддат мувофиқ ба самти тайёрии касбӣ ба таълим фаро гирифта шаванд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Моддаи 10. Шаклҳои гирифтани маълумоти ибтидоии касбӣ

Хонандагон барномаҳои касбии таълимии маълумоти ибтидоии касбиро метавонанд дар шаклҳои рӯзона, шабона, ғоибона ва экстернат аз худ намоянд. Ба якҷоя кардани шаклҳои гуногуни гирифтани маълумоти ибтидоии касбӣ ва бозомӯзии касбӣ иҷозат дода мешавад.

Таҳсилоти ибтидоии касбӣ дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбии давлатӣ ба таври ройгон сурат мегирад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбии давлатӣ илова ба фармоиши давлатӣ метавонанд хонандагонро бо тариқи шартнома қабул намоянд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Номгуӣ касбҳои, ки аз рӯи онҳо гирифтани маълумоти ибтидоии касбӣ дар шакли экстернат иҷозат дода намешавад, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Ҳамаи шаклҳои гирифтани маълумоти ибтидоии касбӣ аз рӯи барномаи мушаххаси таълимӣ бояд дар доираи стандартҳои ягонаи давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ анҷом дода шаванд.

Шахсоне, ки дар муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбии аккредитатсияи давлатӣ нашошта таҳсил намуда, онҳоро бомуваффақият хатм намудаанд, барои аттестатсияи байнифосилавӣ ва ҷамъбасти дар муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбии аккредитатсияи давлатӣ дошта бо шартҳои экстернат ҳуқуқ доранд.

Ба шахсоне, ки таҳсилро тибқи барномаҳои таълимии касбии маълумоти ибтидоии касбӣ хатм намудаанд ва аз аттестатсияи ҷамъбасти гузаштаанд, дар хусуси сатҳи дахлдори таҳсил ҳуҷҷатҳои намунаи давлатии дорой нишонаи расмии Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешаванд.

Моддаи 11. Таълим ва бозомӯзии касбии шахрвандони бешуғл ва калонсол

(Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Таълим ва бозомӯзии касбии шахрвандони бешуғл ва калонсол дар литсейҳои касбӣ, марказҳои таълимии калонсолони мақомоти давлатии шуғли аҳоли ва марказҳои таълимии иҷтимоию соҳибкорӣ бо тариқи ташкили курсҳои кӯтоҳмуддат вобаста ба талаботи бозори меҳнат тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешаванд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Моддаи 12. Намудҳо ва категорияҳои муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ

Маълумоти ибтидоии касбиро дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ё дар муассисаҳои дигари таълимӣ, гирифтани мумкин аст (Қонун аз 30.07.07с. № 334).

Ба муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбӣ инҳо мансуб мебошанд:

- литсейҳои касбӣ, ки дар онҳо барномаҳои касбии таълимии маълумоти ибтидоии касбии таъминкунандаи ба даст овардани касбу тахассусе, ки барои фаъолияти мустақилонаи меҳнатӣ кифоянд, амалӣ карда мешаванд. Литсейҳои касбӣ намуди асосии муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ба ҳисоб мераванд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);

- хориҷ карда шуд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);

- марказҳои таълимии калонсолони мақомоти давлатии шуғли аҳоли, комбинатҳои таълимӣ дарсомӯзӣ, марказҳои таълимӣ истеҳсолӣ ва дигар муассисаҳои таълимии сатҳи мазкур, ки дар онҳо тайёрии касбӣ, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси кадрҳои коргарӣ, малакаҳои меҳнати иҷроӣ корҳои муайян ё гурӯҳи корҳоро зуд аз худ намудани таълимгиранда анҷом дода мешавад ва баланд намудани сатҳи таълимиро пешбинӣ намекунад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);

- маркази таълимӣ иҷтимоӣ соҳибкорӣ - корхонаи воҳид (корхонаи давлатии дорои ҳуқуқҳои пешбурди хоҷагидорӣ), ташкил ва таҳияи барномаҳоро оиди мутобиқшавии аҳоли ба бозори меҳнат, мусоидат кардан ба шуғл тавассути раҳнамоии касбӣ, таълим ва бозомӯзии аҳолиро амалӣ намуда, фаъолияти худро дар асоси тиҷорат ба сифати объекти мустақили хоҷагидор иҷро менамояд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Барои шахсоне, ки ба шароити махсуси таҳсил ва таълим эҳтиёҷ доранд, муассисаҳои махсуси маълумоти ибтидоии касбӣ - литсейҳои махсуси касбӣ таъсис дода мешаванд. Муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбӣ давлатӣ ва ғайридавлатӣ шуда метавонанд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Моддаи 13. Тартиби таъсис, азнавташкिल्дихӣ ва барҳамдиҳии муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ

(Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Муассисаҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти ваколатдори он бо тартиби дархост ва бо мувофиқаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода, аз нав ташкил карда ва барҳам дода мешаванд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Тартиби таъсис, азнавташкिल्дихӣ ва барҳамдиҳии муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбии ғайридавлатӣ мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал бароварда мешаванд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Моддаи 14. Аттестатсия, аккредитатсияи муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва иҷозатномадиҳии фаъолияти онҳо

(Қонун аз 30.07.07с. № 334)

Аттестатсия, аккредитатсияи муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва иҷозатномадиҳии фаъолияти онҳо мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад (Қонун аз 30.07.07с. № 334).

Моддаи 15. Идоракунии муассисаи таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ

Муассисаи таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ва оинномаи муассисаи таълимӣ дар асоси таносуби принципҳои яккасардорӣ ва дастаҷамъӣ идора карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Муассисаи таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ раванди таълим, интиҳоб ва ҷобачогузори кадрҳо, фаъолияти молиявӣ хоҷагӣ ва ғайраро дар доираи муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ва оиннома амалӣ менамояд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Фаъолияти муассисаҳои таълимии ғайридавлатии таҳсилоти ибтидоии касбӣ дар қисмати риояи стандартҳои давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ё мақоми ваколатдори он танзим карда мешавад.

БОБИ 3. СУБЪЕКТҲОИ ФАЪОЛИЯТИ ТАЪЛИМИИ ТАҲСИЛОТИ ИБТИДОИИ КАСБӢ, ҲУҚУҚ ВА ӮҲДАДОРИҲОИ ОНҲО

Моддаи 16. Хонандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ

Хонандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ шахсоне мебошанд, ки бо тартиби муқарраргардида барои таҳсил ба муассисаи таълимӣ қабул гардидаанд.

Хонандагон дар давраи таҳсил ба таъминоти моддӣ аз рӯи меъёрҳои муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

Ба хонандагон дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ овардан ва истифода бурдани телефонҳои мобилӣ манъ аст (Қонун аз 26.03.2009с. № 491).

Ба хонандагон бо идора намудани воситаҳои нақлиёти механикӣ ба муассисаи таълимӣ омадан манъ аст. Хонандагоне, ки бо идора намудани воситаҳои нақлиёти механикӣ ба муассисаи таълимӣ меоянд, аз муассисаи таълимӣ хориҷ карда мешаванд (Қонуни ҚТ аз 28.08.2017 № 1463).

Давраи таҳсили хонандагон дар муассисаи таълимии таҳсилоти ибтидоии касбии шакли рӯзона ба собиқаи умумии корӣ ва муттассили меҳнатӣ дохил мешавад.

Моддаи 17. Кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва талабот нисбати онҳо

Ба кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ инҳо дохил мешаванд: маъмурият, омӯзгорон, устоҳои калон, устоҳои (инструкторҳои) таълими истеҳсолӣ, мураббӣён, методистҳо ва дигар кормандоне, ки раванди таълим ва тарбияро амалӣ менамоянд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ бо фаъолияти муҳандисию педагогӣ он шахсоне машғул шуда метавонанд, ки дорои маълумоти миёнаи касбӣ ё маълумоти олии касбӣ, малақаҳои зарурии касбӣ ва таҳассус аз рӯи ихтисос, тайёрии амалии касбӣ бошанд; инчунин шахсоне, ки дар соҳаҳои иқтисодӣ таҷрибаи кори истеҳсолӣ ва сифатҳои баланди ахлоқӣ дошта бошанд.

Ба кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ дар раванди таълим истифода бурдани телефонҳои мобилӣ манъ аст (Қонун аз 26.03.2009с. № 491).

Муносибатҳои меҳнати кормандони муҳандисию педагогӣ тибқи шартномаи (қарордои) меҳнатӣ танзим карда мешаванд. Муқаррароти шартнома (қарордод) бо Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим карда мешаванд.

Давлат барои кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ на камтар аз як маротиба дар панҷ сол такмили ихтисоси бепулро кафолат медиҳад.

Такмили ихтисоси кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои ғайридавлатии таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ аз ҳисоби маблағҳои муассис (муассисон) ва дигар манбаъҳои, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, амалӣ карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Такмили таҳассуси кормандони муҳандисию педагогӣ метавонад инчунин тибқи шартномаҳои басташудаи шахсони воқеӣ ва (ё) ҳуқуқӣ бо донишқадаҳои такмили ихтисос, муассисаҳои олии таълимӣ ва ташкилот ё муассисаҳои илмӣ аз ҳисоби маблағи шахсони воқеӣ ва (ё) ҳуқуқӣ анҷом дода шавад.

Талабот ба кормандони муҳандисию педагогӣ ба воситаи тавсифномаҳои таҳассуси, ки бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудаанд, муайян карда мешавад.

Бо мақсади такмили фаъолияти муҳандисию педагогӣ, интихоб ва ҷобаҷогузори кадрҳо, таъмини мутобиқати онҳо бо вазифаи ишғолкардашон, ҳавасмандгардонии рушди сатҳи касбӣ, такмили сифат ва самаранокии кор, мунтазам дар панҷ сол як маротиба аттестатсияи кормандони низоми маълумоти ибтидоии касбӣ гузаронида мешавад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Тартиб ва шартҳои гузаронидани аттестатсияи кормандони муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ тибқи қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешаванд.

Ба фаъолияти муҳандисию педагогӣ дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ шахсоне роҳ дода намешаванд, ки ба онҳо ин фаъолият бо ҳукми суд ё бо нишондодҳои тиббӣ, ки номгуӣ онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд, манъ карда шудааст.

Моддаи 18. Ҳуқуқ ва ўҳдадорӣҳои кормандони муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ

Кормандони муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ барои иштирок дар идораи муассисаи таълимӣ, ҳифзи шаъну эътибори касбии худ, таъмини шароити зарурӣ барои фаъолияти касбӣ, такмили таҳассус бо тартиби муқарраргардида, ташаббуси педагогӣ ва паҳн намудани таҷрибаи худ, интихоби озодонаи шаклҳо, усулҳо ва тарзҳои самараноки таълим ҳуқуқ доранд.

Ҳангоми иҷрои ўҳдадориҳои касбӣ, кормандони муҳандисию педагогӣ барои интиҳоби озода истифодаи усули таълиму тарбия, дастурҳои таълимӣ, маводҳо, китобҳо ва усулҳои баҳодиҳии дониши хонандагон ҳуқуқ доранд.

Сарбории таълимии корманди муҳандисию педагогии муассисаи таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ, ки дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ нишон дода шудааст, бо ҳадди ниҳои муайяннамудаи шакл ва намуди дахлдори муассиса маҳдуд карда мешавад.

Ўҳдадориҳои кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ аз инҳо иборатанд:

таъмини татбиқи сифатноки стандарти давлатии таълим, ташаккули сифатҳои ахлоқию эстетикӣ ва шаҳравандӣ;

таъмини аз худ намудан ва иҷрои барномаҳои таълимӣ дар сатҳи ҳатмии талаботи давлатӣ аз тарафи хонандагон;

роияи одоб ва ахлоқи педагогӣ, эҳтироми ҳуқуқ ва шаъни хонандагон;

ҳифзи хонандагон аз шаклҳои гуногуни зӯровариҳои ҷисмонӣ раванӣ, амалӣ намудани корҳои маърифатӣ фаҳмондадихӣ чиҳати пешгирии истеъмоли воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва машрубот (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

БОБИ 4. МАЪЛУМОТИ ИБТИДОИИ КАСБИИ ШАХСОНЕ, КИ БО ҲИФЗИ МАХСУСИ ИҶТИМОӢ ТАЪМИН КАРДА МЕШАВАНД

Моддаи 19. Категорияи шахсоне, ки бо ҳифзи махсуси иҷтимоӣ таъмин карда мешаванд

Ба шахсоне, ки мутобиқи Қонуни мазкур бо ҳифзи махсуси иҷтимоӣ таъмин карда мешавад, инҳо дохил мешаванд:

- маъҷубон, ятимон ва ноболиғоне, ки бе сарпарастии падару модар мондаанд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);

- хонандагони литсейҳои махсуси касбӣ (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);

- хонандагони муассисаҳои таълимии касбии соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ;

- муҳочирони иҷборӣ, ки дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбии ҷумҳурӣ таҳсил менамоянд.

Моддаи 20. Таъмини таҳсили маъҷубон

Давлат ба маъҷубони модарзод, шахсоне, ки дар натиҷаи ярадоршавӣ ва ҷароҳатҳо маъҷуб гардидаанд, мутобиқи хоҳиши онҳо ва тавсияномаҳои меҳнатии комиссияи экспертии тиббӣ меҳнатӣ (КЭТМ) ҳуқуқҳои имтиёзнокро барои дохил шудан ба муассисаҳои таълимии давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ барои омӯхтани касбҳо қафолат медиҳад.

Моддаи 21. Таъмини ҳуқуқи ятимон, ноболиғони бе сарпарастии падару модар монда ва муҳочирони иҷборӣ, ки дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ таҳсил менамоянд

(Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Давлат ба ятимон, ноболиғони бе сарпарастии падару модар монда ва муҳочирони иҷборӣ барои дохил шудан ба муассисаҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ҳуқуқҳои имтиёзнок медиҳад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Дар давраи таҳсил дар муассисаҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ давлат хароҷоти иловагиро барои таълим ва таъмини онҳо ба зимма мегирад.

Моддаи 22. Таъмини ҳуқуқи хонандагони литсейҳои махсуси касбӣ

(Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Барои шахсоне, ки ба шароити махсуси таълимӣ эҳтиёҷ доранд, литсейҳои махсуси касбӣ таъсис дода мешаванд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Давлат мутобиқи ихтисоси литсейҳои махсуси касбӣ ба хонандагони литсейҳои махсуси касбӣ ҳуқуқи идома додани маълумоти умумӣ ё таълими касбиро қафолат медиҳад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Шахсоне, ки дар муассисаҳои махсуси ибтидоии касбӣ ба гирифтани маълумоти касбӣ фурсат наёфтаанд, барои давом додани таҳсил дар курси дахлдори муассисаҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ҳуқуқ доранд.

Моддаи 23. Таълими наврасони маъҷуби дорои нуқсонҳои инкишофи ҷисмонӣ ва кӯдакони маъҷуб

Барои таълим, тарбия ва табобати наврасони маъҷуби дорои нуқсонҳои инкишофи ҷисмонӣ ва кӯдакони маъҷуб литсейҳои махсуси касбӣ таъсис дода мешаванд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Хонандагони муассисаҳои махсуси давлатии таълимӣ дар таъминоти пурраи давлат мебошанд.

БОБИ 5. ИДРАИ НИЗОМИ МАЪЛУМОТИ ИБТИДОИИ КАСБӢ

(Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Моддаи 24. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таҳсилоти ибтидоии касбӣ

(Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Ба салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таҳсилоти ибтидоии касбӣ дохил мешаванд:

- муайян намудани сиёсати давлатӣ дар соҳаи таҳсилоти ибтидоии касбӣ;
- маблағгузорию рушди соҳа аз ҳисоби буҷети давлатӣ;
- муқаррар намудани тартиби аттестатсия ва аккредитатсияи муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ;
- таҳия ва қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки татбиқи низоми таҳсилоти ибтидоии касбиро таъмин мекунанд;
- тасдиқи стандартҳои давлатии таҳсилоти ибтидоии касбӣ;
- тасдиқи феҳристи касбҳо ва ихтисосҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ;
- муайян ва тасдиқ намудани тавсифномаҳои таҳассусии талабот ба кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ;
- муқаррар намудани номгуӣ касбҳои, ки аз рӯи онҳо гирифтани таҳсилоти ибтидоии касбӣ дар шакли экстернат иҷозат дода намешавад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Моддаи 24(1). Ваколатҳои мақомоти Ҷумҳуриявии давлатии идораи маориф дар соҳаи таҳсилоти ибтидоии касбӣ

(Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

- Мақомоти Ҷумҳуриявии давлатии идораи маориф дар соҳаи таҳсилоти ибтидоии касбӣ:
- сиёсати давлатиро дар соҳаи таҳсилоти ибтидоии касбӣ амалӣ мегардонанд;
  - роҳбарии соҳаро таъмин мекунанд;
  - раванди таълимро тибқи стандартҳои давлатии таҳсилоти ибтидоии касбӣ дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликиятшоян, назорат мекунанд;
  - нақша ва барномаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбиро тибқи стандартҳои давлатии таҳсилот таҳия ва тасдиқ менамоянд;
  - қоидаҳои қабули хонандагонро ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ таҳия ва тасдиқ менамоянд;
  - санадҳои меъёрии ҳуқуқии вобаста ба соҳаи таҳсилоти ибтидоии касбиро дар доираи ваколатҳояшон қабул менамоянд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Моддаи 25. Назорати давлатии сифати маълумоти ибтидоии касбӣ

Назорати давлатии сифати маълумоти ибтидоии касбӣ ба таъмини сиёсати ягонаи давлатӣ дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ, баланд бардоштани сифати тайёркунии мутахассисон, истифодаи дурусти маблағҳои буҷети давлатӣ, ки барои маблағгузорию муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ҷудо шудаанд, равона карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Назорати давлатии сифати маълумоти ибтидоии касбиро мақоми ваколатдори давлатии назорат дар соҳаи маориф ва илм тибқи ҳамин Қонун ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом медиҳад (Қонуни ҚТ аз 29.01.2021 № 1765).

БОБИ 6. МУНОСИБАТҲОИ ИҚТИСОДИӢ ДАР СОҲАИ МАЪЛУМОТИ ИБТИДОИИ КАСБӢ

Моддаи 26. Маблағгузорию муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ

(Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Тартиби умумии маблағгузорию муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ мутобиқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим карда мешавад.

Манбаи асосии маблағгузорию фаъолияти таълимию истеҳсолӣ ва хоҷагӣ, рушди иҷтимоии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ давлатӣ маблағҳои буҷети давлатӣ, қорхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, инчунин дигар манбаъҳо мебошанд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Маблағгузорию муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ метавонад бо маблағҳои зерини ғайрибуҷетӣ пурра карда шавад:

- даромади фаъолияти истеҳсолӣ;
- хизматрасонии таълимии пулакӣ (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);
- маблағи қорфармоён (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);
- маблағи мақомоти давлатии шугли аҳоли (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);
- маблағи сарпарастон (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);
- маблағи шахсии хонандагон ва падару модари онҳо (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);

- маблағҳои эҳсонкорӣ (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868);
- дигар манбаъҳои, ки қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Тайёр намудани мутахассисон дар муассисаҳои ғайридавлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ метавонад мутобиқи меъёрҳои давлатӣ аз лаҳзаи аккредитатсияи давлатӣ гирифтани ва ҳангоми мавҷуд будани супориши давлатӣ чиқати тайёр намудани кадрҳо аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ карда шавад.

Маблағгузори тайёрии касбӣ, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси коргарон, хизматчиён ва шаҳрвандони бекор аз ҳисоби маблағи корхонаҳо, муассисаи ташкилотҳои манфиатдор, инчунин аз ҳисоби маблағи мақомоти давлатии шуғли аҳолии анҷом дода мешавад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Моддаи 27. Хизматрасонии пулакии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ

(Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868)

Муассисаҳои таълимии давлатӣ ҳуқуқ доранд ба аҳолии, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо ба таври шартномавӣ (пулакӣ) ва хизматрасонии иловагии таълимро аз рӯи барномаҳои иловагии таҳсил, дарсомӯзи дар курсҳои махсус ва силсилаи фанҳо, репетитори, машғулиятҳо бо хонандагон ба омӯзиши амиқи касбҳо ва дигар хизматрасониҳо, ки барномаҳои дахлдор ва стандартҳои таълимии давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ пешбинӣ намекунанд, расонанд (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Муассисаҳои таълимии ғайридавлатии маълумоти ибтидоии касбӣ ҳуқуқ доранд, ки аз хонандагон барои хизматрасониҳои таълимӣ, аз ҷумла барои таҳсил дар доираи стандартҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ маблағ рӯёнд, ки он ҳамчун соҳибкорӣ баррасӣ намешавад, агар даромади аз он ба даст оварда шуда, барои ҷуброни хароҷоти таъмини раванди таълим, аз ҷумла барои музди меҳнат, инкишоф ва такмили он дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ равона гардида бошад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Муносибати муассисаи ғайридавлатии таълимӣ ва таълимгиранда, падару модари он (шахсони онҳоро ивазкунанда) ба воситаи шартнома, ки сатҳи таълим, мӯҳлати таҳсил, ҳаҷми пардохти таҳсил ва дигар шароитҳоро муайян мекунад, танзим карда мешавад (Қонуни ҚТ аз 03.07.2012 № 868).

Хизматрасонии таълимии шартномавӣ (пулакӣ) наметавонад ба ҷои фаъолияти таълимӣ, ки аз ҳисоби бучети давлатӣ маблағгузорӣ мешавад, амалӣ гардад.

БОБИ 7. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 28. Ҳамкориҳои байналмилалӣ ва фаъолияти иқтисодии хориҷӣ

Муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбӣ тибқи қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Чумҳурии Тоҷикистон эътироф намудааст, ҳуқуқ доранд дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ робитаҳои байналмилалиро анҷом диҳанд.

Моддаи 29. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистонро дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ вайрон менамоянд, тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 30. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода мешавад.

Президенти

Чумҳурии Тоҷикистон

аз 22 апрели соли 2003 № 21

ш. Душанбе

Э. Раҳмонов